

Szerkesztési iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmmentlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetés-, nyiltér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos péttisor térfogata . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legelőször postai utalvány útján eszközölhetők. — Hirdetéseket csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Városaink jövője s a megyei autonómia.

A természet korán egymásra utalta egymű teremtményeit. S ez történt magával az emberrel is, akit — mint jó anya szokta szárnyraobcsátandó gyermekeivel — ellátott időről-időre az élet küzdelmeinek legyőzésére megkívánható eszközökkel, s korán kebelébe oltotta azt, hogy együtt sokkal könnyebb az élet és biztosabb a lét, mint magára hagyatva.

Ezért van az, hogy a társas élet nyomai egészen a mesék korát megelőzőleg visszavezethetők, s a kutatások, melyeket a tudomány-szomjas utókor bámulatos kitartással, gyakran hihetetlen vakmerőséggel folytat, a legmeglepőbb eredményeket mutatják fel, s mindinkább oszlik a fátyol arról, hogy mi volt az ember, mielőtt társadalmi élete évezredekkel ezelőtt, s e felfedezések, a társasélet nyomain feltalált eszközök mind-mind egy irányba, az emberiség bölcsője, a természet ölelő karjai közé vezetnek.

Hogy hány milliárd év tűnt el, mióta ez ölelő karokból megszabadult az ember, s mielőtt átalakulson ment át szellemileg, testileg, társadalmilag s vallásos szempontból, ezeket kutatása a tudomány egyes szakainak körébe tartozik ugyan, de most, midőn egy fontos esemény, a rendezett tanácsu városok tisztviselőinek választása előtt állunk, nem tartottuk feleslegesnek e kis visszapillantást, hogy a következőkben feltűntethessük a városok hivatását a múltban, különös tekintettel hazánkra és megyénkire, s egy pillantást vehessünk az ismeretes tényezők alapján azok jövőjére is, nem hagyván figyelmen kívül azon álláspontot, melyet a mostani megyei rendszerrel szemben, illetve a megye fenntartása alatt elfoglaltak.

Hogy a valódi állameszme gyakorlati megvalósulása a városok keletkezésével kezdődik, azt a világtörténelem kétségbevonhatatlanul igazolja. Ott van az egy törzsből eredett, egy nyelvet beszélő Görögország, melynek története a két főváros Athen és Spárta történelmének szűk körében, a sok apró államra oszlott nemzetnek esődás történelmét feleleli, s a mint ezek emelkedtek vagy süllyedtek, úgy emelkedett vagy szállott alá az egész nemzet is. Ott látjuk a világvárost Rómát kalandszerűleg keletkezni,

majd emelkedni a hatalom azon fokáig, melynél magasabbat és nagyobbat hasztalanul keresünk a világtörténelem lapjain. — Látjuk a „mienk” védelmére szövötközött „Hanza-városokat” s Adriának gyöngyét, Velenczét kortársai felé emelkedni s a hatalom polezán szemben az ellenők törő áradattal mindaddig megmaradni, míg polgáraiban a tiszta erkölcsi érzete s a szabadság szeretete lángolt.

Nemzetünknel, mint minden más nemzetnél, — az államalkotás nagy eszméjét a nomád élet előzte meg, s midőn keletről nyugatra indultak, hogy átvegyék Atilla örökét, aligha lebegett szemük előtt más, mint az, hogy itt bársony puha legelőt, haladus folyót és vadakban bővelkedő erdősegeket találjanak.

E reményükben nem is csalatkoztak, de az átvett szent örökség iránti szeretet, a folytonos harez, végre azon vágy, hogy a mit vérrel szereztek meg, utódaiknak is örök időre átadhassák, a sátoros élettől elidegenítették őket, s a letelepülés után csakhamar faluk és városok keletkeztek legtöbbször olyan helyeken, hol a talajviszonyok a gazdálkodást megengedték s egyszersmind elegendő védelmet nyújtottak.

Igy keletkeztek az országnak legtöbb részén az u. n. lovagvárok, melyek nemcsak azoknak nyújtottak védelmet, kik falai között tárgyaltak, hanem a vár körül letelepült lakosoknak is, kik vesztély idején ezeknek falai közt találtak menhelyet és oltalmat, míg békében földművelés, de legkivált fegyver, bőr s más iparezkek gyártása volt főfoglalatosságuk.

Hogy a várak körül keletkezett városok lakosai az államháztartás gépezetében ily formán kétszeresen hasznos tényezőkké váltak, s hogy az egyes városok ezért koronként szabadalmakkal s kiváltságokkal ruháztattak fel, mihelyt a várak régi jelentőségüket kezdtek elveszíteni, az igen természetes mondható. S a mily mérvben dőltek romba az idő és korszallom behatása következtében a rabló barlangokká vált lovagvárok, épen oly mérvben keletkeztek a virágzó városok. Ilyeneknek nevezhető megyénkben Rimaszécs, Balog, Tiszolcz, Murány. Mások alakulását a talaj minősége s az abban rejlő

kincsek kiaknázására összegyűlt nép egyesülése hozta létre, mint Dobsinát es Rozsnyót, míg végre némelyek több apróbb helységek egyesülése folytán csupán védelmi szempontból keletkeztek, mint Rimaszombat, mely hét község utódait egyesíti magában.

Az ekként keletkezett várak és városok csakhamar uraivá lőnek a körülök fekvő vidéknek, épenugy, mint az óvilág legjelesebb népénél a görögöknél láttuk, s hazánk legelső koronás királya nem annyira a földrajzi viszonyok, mint inkább a várak és városok fekvése szerint osztotta fel megyékre az országot s adott annak életerős alkotmányt.

E rendszer volt több mint nyolczszázadon át védője a magyar nemzetnek kül- és belelenséggel szemben egyiránt; a nép véérébe át meg átszivárgott az ehez való tántoríthatlan ragaszkodás, a városok befolyását növelték a kiváltságok s e kettő egymás mellett lett az állam fenntartás alap-tényezőjévé.

Azonban — mint látjuk — napjainkban a megyei autonómia érzékeny rés van ütve. — Az államgépezet gyors forgása — az idők követelményeihez képest — lassunak bizonyult, sőt nem ritkán hallhatunk megjegyzéseket arra nézve; hogy azon választási rendszer helyett, melyet még élvezünk, a ki-nevezési rendszer sokkal célravezetőbb volna, mert ez által — választásnak nem lévén az illető tisztviselő alávette — függetlenségét minden irányban jobban megőrizhetné.

Tagadhatatlan, hogy a választásnál olykor-olykor követtetnek el visszaélések s megtörténik gyakran, hogy a méltó mellett a méltóbb eszik, de mielőtt a mostani megyei rendszer alapját végképen kivetnők: gondoskodni kell egy másik tényezőről, mely ezt ne csak pótolja, de nála a körülményeknek s a kor igényeinek megfelelőbb legyen.

Mi e tényezőt a rendezett tanácsu városokban találjuk fel, s mindaddig, míg ezek valódi hivatásuk magaslatára fel nem emelkednek s oda nem jutnak, hogy egy egész vidéknek társadalmi, erkölcsi, kereskedelmi, művészeti, nevelésügyi s közigazgatási gyupontjává válhassanak, és a meddig az autonóm jogok iránt való önzetlen ragaszkodás s a választásoknál a sze-

T Á R C Z A.**Ima. *)**

Isten! királyok s népek
Sorsának Istene!
Tekints, e könyvel s vérel
Áztatott föld, e le!

S mi: — a kiket nyomorral
Üldöz év-év után —
Lásd, népedet remélni
Most: jobb kor hajnalán.

Óh, hála . . . a mért küzdött
Ész, jog és hontikar;
Rég várt feltámadását
Meglátta a magyar! . . .

Hol a béke galambja
Olyan ritkán lakott,
Védje a hármal halmot
Harczon, békén karod!
Oh, adj a négy folyamnak
Partin virulatot.

Isten! Atilla s Arpád
Vezérlő Istene!
— Melynek vértüakkal szentelt
Minden kis porszeme. —
Óltalmad e szegény hont
Áldón fedezze be!

Soós Miklós.

Népnevelési mozgalmak a múlt század végén a kishonti esperességben.

Tekintetes Szerkesztő ur! A kishonti ág. hitv. ev. esperesség levéltárának rendezése közben 1797-ik évből egy igen jeles magyar munkalatra akadtam, — melynek nyilvánosságra hozatalát — épen mivel völgyünk, illetve esperességünk akkori tanügyi állapotát részletesen megvilágítja — daczára annak, hogy teljes 86 esztendő pergett le azóta az idő nagy óráján, legkevésbé sem tartanám időszerűtlennek. — A munkalát közlését vagy „ad acta” tételét tek. Szerkesztő ur bőles belátására bízom. Címe: „Az oskolabeli ifjuság közönséges nevelésének és tanításának módja, — melyet a kishonti evangelica vallást követő megyebeli oskoláknak hasznokra arra rendelt Seniorális Deputatio jövendőbeli zsinormértékül szabott A-Szkálnokon 1797-ik esztendő Mindszent havában.”

Jellegeje: „A jó rend, valamint minden egyéb dolgokban, ugy a munkálkodásnak és pihenésnek elosztásában s egymásra következtetésében is felette hasznos. — Jó tehát ha rendszerint mindenféle munkánkat egy bizonyos meghatározott időben kezdjük és hagyjuk el, — s ha bizonyos órákat határozzunk meg felkelésünkre, escsünkre, sétálásunkra s egyéb mulatságunkra. — Azonban amint csak lehet őrizkednünk kell, hogy a rendkövetést szoros igává ne tegyük magunknak, vagyis oly rendet ne szokjunk, melyet által nem hágathatunk vagy el nem hagyhatunk a nélkül, hogy elménknek vidámságát s munkához való kedvünket el ne vesztenénk.” (Meiners Kristófnak oktatása: „miképen kellessék az ifjaknak haszonnal dolgozni?” magyar fordítás 13-ik lap.)

Előljáró beszéd.

Midőn Főtisztelendő Esperességünköl mi reánk bízott kötelességünkhez képest a mi iskoláink felvigyázására és kormányzására nézve a Dekánus uraknak szükséges utasítás feljegyzéséhez hozzáláttunk volna, semmi módon elő nem mehettünk feladatunkban, míg a közönséges nevelésnek fő-célját s módját szorgalmatosan s részletesen meg nem fejtettük. — Mivelhogy innen mint főkutforrásból természete-

tesen áradnak nemcsak a tanítóknak s tanulóknak, de egyszersmind az oskolabeli kurátor uraknak és felvigyázóknak kötelességeik is. — De legottan is mindazon nehézségek ellen kellett küzködnünk, a melyek hol nagy tunyaságból és inségből származnak, hol pedig az oskolai ifjuságok hasznát tárgyazó könyvek szörnyű fogyatkozásának miatta az oskolai tanításnak sikerét mi nálunk igen akadályoztatják.

Mindazáltal addig is, miglen annak ideiben a tudományokat hűségesen tápláló hazafiak ezen hiányt megorvosolhatnák, s a számtalan akadályokat meggyőzvé, ezen ártalmas tanításnak s tanulásnak módját, mely eddig szokásban volt megváltoztatnák s hasznosabbal feleserélhetnék, hogy a mi oskoláinknak tanító, kuratorai, Dekánusai egy bizonyos zsinormértékhez szabhassák magokat, jónak ítéltük a következő szabályokat elejébe adni.

I-ső rész: A nevelés módjáról. Ennek célja. Nemcsak a házi hanem a közönséges nyilvános nevelésnek és tanításnak is ezéja és tárgya az, hogy a mi ifjuságunkból

I. Emberek és ugyancsak egészséges, erős, alkalmas, emberséges (nyájas) és mindennemű hasznos dolgoknak, mesterségeknak, a jelen való életre szükséges tudományoknak esmérteivel ékesített emberek formáltassanak.

II. Jó hazafiak, a kik tulajdon édes hazájokat szeressék és annak hasznos polgárvá legyenek.

III. Keresztyének, avagy is emberek és polgárok, kik a keresztyén tudományok és jó erkölcsöknek egyaránt igaz követői legyenek, s halhatatlan lelkek üdvösségét hívó kegyes étellel szorgalmatosan munkálják.

I-ső szakasz. Az ember testi neveléséről. A testi idomzatos, erőteljes pevelésére nagy figyelmességet és gondot kell fordítanunk: hogy a gyermekek testők tagjaival illendően, formásan élhessenek, arra őket szorgalmatosan intünk s gyakorolnunk kell. Azért is nagyon vigyázzunk nehogy rut testi szokásokat vegyenek fel, vagy illetlen és durva magaviselethez ne szokjanak, s ha névalan éktelen szokásokkal jöttek volna az iskolába, azokat velők mihamarabb elhagyassuk.

A szózatnak, szókietésnek pallérozásában arra

*) A korán elhunyt költő kézradataiból.

Szerk.

mélyes sympathia vagy antipathia, nem pedig a lelkiismeretes meggyőződés fogja a választókat vezérelni, addig a mostani megyei rendszer élni fog, mert semmi mással még most nem helyettesíthető.

Igy állván a dolog, mi a küszöbön levő városi tisztújítást a jövő érdekében kétszeresen fontosnak tartjuk, mert meggyőződünk a felől, hogy csak azon város képes emelkedni, melynek élén nemes munkaképes, de körültekintő s a kor követelményeit megbírálni tudó, s e mellett tiszta jellemű férfiak állanak.

De még fontosabb lesz az akkor, ha megyénk nemzetiségi viszonyaira egy futó pillantást vetünk.

Megyénknek öt rendezett tanácsú városa van ez idő szerint. Ezek között kettő magyar eredetű, kettő vegyes, egy pedig szláv, s négy közülük most már teljesen magyar szívből és lélekben, egy pedig, dacára nem épen kifogástalan múltjának, dicséretes buzgalommal munkálkodik a szenvedett csorba kiköszörülésén, — bár e nemes törekvés elé nem kis akadályt gördítenek a nem tiszta múlt hulladékain rágódók, de azért távol van tőlünk, hogy egyesek hibája és tévedése miatt az egész felett kárhóztató ítéletet mondanánk, s csak arra hívjuk fel minden irányban az intéző körök figyelmét, hogy megyénk városainak az említett hivatásos felül egytől-egyig hazafias missziója is van, s e missziót csak akkor fogja ez utóbbi is kötelességszerűen teljesíteni, — mert a többiek ellen az irigység sem találhat kifogást, — ha azon elemet, a mely idegen érdekeknek áll szolgálatában, s a melynek egyes tagjai elég vakmerően hazafiatlan érzelmükkel ézégéskedni, — a város kormánykerekétől teljesen visszaszorítják.

Ime ezekért tartjuk mi fontos actusnak a városi tisztújítást, mert egyrészt a rendezett tanácsú városokban látjuk a megyei alkotmányos életnek helyettesítőjét, a szabadságnak jövő védbástyáit s a műveltség, tudományosság és valódi hazafias érzelem világító fátylát.

Csak hogy e fátylát méltó kezekbe adjuk, akkor fognak azok nemesak égni és égetni, de melegíteni és világítani is.

Csatlós B.

Egy érdekes régiség.

A rimaszombati ref. egyház e folyó évben fogja megünnepelni temploma százados fennállásának évfordulóját s ez alkalom ünnepélyesebbé tétel végett — mint halljuk — az egyházkerületi őszi gyűlést is itt kívánja tartatni.

Üdvözljük a derek egyházat e nemes törekvéseiben. Haladatosság is volna tőlünk, ha azok emléket, a kik egy letűnt küzdelmes kor tényezői voltak s ama nehéz hányattatásokat, melyek között protestáns egyházunk századokon át tengődött, legalább csak századonként is meg nem újtanók magunk között. Ma, midőn a civilizatio geniusa örökdió a vallás szabad gyakorlata felett s midőn a felekezeteiket elkülönítő válaszfalak kezdnek a köztársaság mind általánosabbá való érzetének nyomása alatt leomlani, még csak fogalmunk sincs ama megpróbáltatásokról, melyeknek az államhatalom kegyével nem bíró egyházunk ki volt téve.

E tekintetben különösen fontos szerep jutott a rimaszombati ref. egyháznak. Egyháztörténetünk igen érdekes részlete az a töredék, mely az ő templomához fűződik. Örömkönyök és fájó emlékek vegyültek össze, ama kövek felett, melyekből száz év előtt a templom falai emeltettek. Fájó emlékek, mert lehetetlen volt felejtienők, hogy az 1771. április 24-ikével ők mindent veszítettek, olyanokká lettek, mint a kit kikergetnek erőszakkal saját házából, megfosztanak legutolsó ruhadarabjától s még azt a bibliát

kell tekintenünk, hogy hangos és kellemetes legyen és annak kedves minémiségei az embernek hatalmában lehessenek; a hibás beszédet pedig távoztassuk.

Külső tisztaságra és eszösségre nagy gondot fordítsunk, hogy a tanítványok mind testőkre mind ruházatukra nézve a mennyire lehetséges mindenkor tisztán és eszösen jelenjenek meg.

Figyelmeztessük őket, hogy az ételben és italban mértéket tartanak s korán tanuljanak az ő egészségükről jó gondot viselni. — Annak okáért a) az egészségéről való katekézist a mi iskoláinkban követnünk és tanítanunk kell — mely inamaron hazai nyelvekre fordítva közrebocsátott.

b) az iskolában való éves rít szokását szükséges lésszen kiirtani. Senkinek ezután meg nem engedtetik kenyeret, veres és fohagyományt, szalonát vagy akármiféle eledeleket vagy késeket az iskolába felhozni, mivelhogy ezek merő perlekedésre, zivakodásokra s lopásokra szolgáltatnak alkalmat s ezen felül a ruhát, könyveket s az egész iskola szobát rozsz büzőkkel megfertőztetik, s ami mindezeknél utálatosabb, a tanulókat telhetetlenségre s irigységre szoktatják.

c) A tanítóknak fölgyázások alatt a gyermekek egészségük ápolása végett a szabad levegőn olykor-olykor együttesen mozogjanak, — ártatlanul mulatozzanak.

Az iskolás gyermekek szorgalmatos munkálkodásra, a jövődöbeli gazdáknak s gazdaszonyoknak hasznos és szükséges foglalatosságokra vezéreltessenek — p. o. kertészetre, melék tartására, selyemeresztő bogarak tenyésztésére, — gyapjú és len fonalnak eszközlésére, — gyümölcsfák nemesítő oltására s több ehhez hasonlókra a lakóhelyeinkben alkalmazva. — de legfőképpen a házak építésére hogy ez által szép, alkalmas és erős épületeket kis formában felállítsanak, — mindeniket zsinórmértékhez szabni — és annak alkalmas állására figyelmeztetni tanuljanak.

Gymnastica (a testnek gyakorlásáról szól) mely szerint egész testünk erőssé és gyorsá tétetik, — minden tagjaink erősséget, ruganyosságot, külső érzékenységet s bizonyos vidámságot nyerhetnek. A különféle játékok és gy-

sem hagyják meg nála, melyben a család tagjainak születése, esketése és halála van feljegyezve; aztán lehetetlen velt feledniök azt a 13 szomorú évet, midőn pásztor nélkül bolyongott a nyáj s nem volt még csak annyi helye sem, hova fejét az üdv álmaira nyugodtan lehajhata volna.

Ezeket az emlékeket mind a történelem, mind a protestáns hitbuzgóság emelése szempontjából szükséges és kívánatos megjutani s hiszem, hogy a rimaszombati egyház, minden oly adatot, mely ez időszakot megvilágosítani segít, szívesen fogad.

Ily felfogás indít az alább közlendő kis iratoeska közrebocsátására is, melyet Nagys. Fáy Gedeon ur szíveseségéből, a nagy halmaz család iratok közül kihálászva, kaptam meg. Ez egy Léhi András jános lakos nevére szóló engedély, melyet Bolyki Pál alispán oly ezélel adott ki nevezetnek, hogy ő hat szekeres társával a Varannay István rimaszombati kisbenediktus predikátor butorát lehozassa Jánosiba, hol annak az erős protesáns érzületéről és jó szívérol ismert Fáy Péter adott helyet.

Vajha mindazok, a kik adatokkal rendelkeznek, vagy talán a ref. egyháztól elkobozott elenodiumok vagy egyházi jegyző- és anyakönyvek birtokában vannak, visszajuttatnák azokat eredeti birtokosuknak. Ez a szép tény fogná a századik évfordulót örökre emlékeztetéssé tenni. A századokig tartó békétüresért, megérdemelnök ezt a testvériséssé a tizenkilencedik század végén.

A hivatolt engedély ime ez:

Ostentor praesentium Providus Andreas Lehi ex Possessione Ianosii Comitatus Gómoriensis ingremiata, cum sibi adiunctis currubus sex, ad oppidum R-szombat certarum inde substantiarum devehendarum ergo proficeiscitur. In cuius rei fidem praesens datur schaedá Passualis. Sig. Ianosi, die 24-ta apr. 1771.

I Comitatus Gómoriensis ordinarius v. Comes.

(P. H.)

Paulus Bolyki.

Ezen passualist extraháltam a subscriptus urtól, midőn a rimaszombati reformátusok templomát elvették és a papokat hat óra alatt kihajtották, tiszteletes Varannay István uram akkori kisbenediktus predikátor uram substantiáját kihozatván.

Fáy Péter, m. pria.

Közl: Concordantia.

Értesítés.

Tarnóczy Gusztáv, magyar, angol, francia, amerikai és német mezőgazdasági gépeknek közvetítője és kiállítója az 1885-ik évi országos általános kiállítás alkalmára mindazon feltalálóknak, kik nem rendelkeznek annyi pénzzel, hogy találmányaikért a kiállításon a térdíjat fizethessék és jelenlétük által érdekes tárgyaikra a közfigyelmet felhívhassák, s azokat kellő világosításba helyezhessék, az ily tárgyaknak hazafini nagylelkűséggel a gazdasági gépkészítésben térdfizmentes helyet ad, ha a kiállítandó tárgyakat a megyei gazdasági egylet a kiállításra méltóan találja. Továbbá Tarnóczy Gusztáv ur kegyesen felajánlja, miszerint a kiállításon a kiállító érdekeit hően képviseli a találmány esetleges értékesítése alkalmával is.

Ezen nemes ajánlatot igénybe venni kívánók forduljanak mielőbb a „Gazdasági egylet“ titkári hivatalához. (Utolsó posta Rimaszombat.)

Tarnóczy Gusztáv megbízásából

Vajda Gyula, gazd. egyleti titkár.

Hírek és vegyesek.

Olvasóinkhoz! Lapunk a jelen számmal pályafutásának ötödik évét kezdi meg. Midőn olvasóinkat részint a hátrálékban levő előfizetési pénznek mielőbbi beküldésére, részint pedig az előfizetés megújítására felkérjük, tisztelettel kijelentjük, hogy a következő számot csakis azoknak küldendjük meg, kik az elmaradt előfizetési pénzt e hét folytán kiadóhivatalunkhoz (Losonczy utca 24-ik sz.) beszolgáltatják. A „Gömör-Kishont“ szerkesztő és kiadóhivatala.

korlások által testünket gyakorta ahoz tartanunk kelletik, hogy a levegő égnek mindenféle viszontagságait, — forró hévséget és fagyasztó hidegét eltűrni és azzal semmit nem törődni koránt szoktatasson. Terhesebb munkát s az életnek soknemű anyarúságait elsenvedvén, még a veszedelmekben is nem ugyan vakmerően, de ha a szükség megkívánja, bátran megállhasson és győzhessen. — sem tüztől, sem víztől, — sem fegyvertől, sőt még a haláltól is meg ne rettenjen, — mivelhogy az ő teljes jövődöbeli életök mindennemű szerenésellen viszontagságokkal fog háborgatni!

A mint erről már Quintilianus is megemlékezik I-ő könyve 2-dik részében, mondván, „hogy a kényén való nevelés minden testi és lelki ereinket meglankasztja.“

Ezen ezéla haszonnal élhetnek a tanítók a játékokat és testi gyakorlatokat egybefoglaló könyvvel: „Guthsmuths Gymnastik für die Jugend. — enthaltend eine praktische Anweisung zu Leibesübungen. — Ein Beitrag zur nöthigen Verbesserung der körperlichen Erziehung. Schneppenthal 1793. in. 8.

A testi neveléssel azonban karöltve járjon 2-szor a lelki nevelés.

1. Azon kell igyekeznünk, hogy a lélek mindenféle babonástól, hamis, okatlan és ártalmas balvélekedésektől megóriztessék. — Oly balvélekedések vannak elterjedve a nép között: Az ördögökről és azoknak az embereken való hatalmokról, — éjjeli kísértetekről, — holtaknak megjelenésekről, — lidérezekről, — boszorkányokról, — varázslókról, — szemfényvesztésekről, — jövendő mondókról, — ájómagyarázókról, — az eltörtöltetett ünnepnapokról ünnepléséről és sok egyéb babonás képzelődésekről, melyek a szántóvetőknek, — marha- és méhtartásnak nem keveset ártanak.

2. Nemesak az elmének emlékező erejét, hanem egyaránt minden egyéb lelki tehetségeket, főképpen az ítélet erőit gyakorolni kell, — de ugyanhogya az egyiket a másiknak elmulasztásával és kárával ne miveljük.

3. Mindenkor a könnyebektől a nehezebbekre által menni szükséges.

Személyi hírek. Tisza Lajos, volt szegedi királyi biztos a város restructioja körül kifejtett működéséért grófi méltóságra emeltetett. — Br. Kemény Gábor miniszter az új évet Ajnácskőn töltte. — Dapsy Vilmos és Nagy Samu kuriai bírák a polgári és urbéri tanács tagjai közé osztattak be.

A megyei árvaszéknél a Szentpétery Béla halálával megünnepelt ülhöki állomásra Batta Sámuel, Kubinyi Andort, Dancs Gyulát és ifj. Török Lászlót emlegetik.

Halálozás. Dr. Kiss Antal, megyénk egyik köztisztelőben és szeretetben álló veterán orvosa, társadalmi tevékenységéről széles körben ismert férfi a múlt év alkonyán Rozsnyón elhunyt. Legyen alma esendes s emléke áldott!

Turcsányi Béla a rozsnyói róm. kath. gymnasium tanára kilépett a papirendből.

Vettük a következő gyászjelentést. Özv. Eszenyi István szül. Felső Kubinyi és Nagy-Olaszi Kubinyi Regina. — Eszenyi Anna és férje Forster Imre, gyermekeik: Zsófia, Oszkár és Károly, — Eszenyi Géza, valamint Eszenyi Pál, mely fájdalommal jelentik szeretett férje, atyjok, nagyatyjok, apósa és fiának Eszenyi Istvánnak 1884-ik év január 2-án, élete 57-ik. házasságának 28-ik évében, tüdőszélhűdésben történt gyászos kimulását. — Hült tetemei folyó hó 4-ikén, d. u. 3 órán fognak Rimaszombatban, a hely. hitv. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra tétetni. Áldás hamvaira! — Rimaszombatban, 1884. január 3.

A rimaszombati egyesült prof. gymnasium egyik legjelesebb növendéke, Üzene József VI-ik osztálybeli tanuló alig 4 napi szenvedés után, 16 éves korában agyhártyalobban elhunyt. — A jeles ifju koporsója felett, ki szüleinek reménysége, tanárainak büszkesége, pályatársainak pedig egyik példányképe volt. Szalóczy Dániel ref. lelkész mondott megható imát, míg a sírnál egyik pályatársa Szabó Mihály tolmácsolta a vesztés fájdalmát s mondott „isten hozzád“ -ot a tanuló ifjuság nevében az elhunytak. — Legyen esendes alma s emléket őrizze a kegyelet!

Gömörmegeben a rendezett tanácsú városokban a tisztújítás következő renddel fog megtartatni: Rimaszombatban január 15. Dobosinán január 17. Rozsnyón január 19. Jolsván január 21. Nagy-Rőze január 23-ikén. A választások mindenikénél Szontagh Bertalan alispán fog elnökölni.

Postaforgalom Rimaszombatban. A lefolyt hóban befizetett. utalványokra 40245 frt 62 kr., koesiposta-franco, porto és levéljegyek elárúsításából: 1158 frt 86 kr., összesen bejött: 41404 frt 48 kr. Kiadott: kisutalványra: 7878 frt 76 kr., nagyra: 1345 frt 85 kr., beszolgáltatott a postapénztárra 30000 frt. — E szerint Rimaszombat és vidékéről feladott 41404 frt 48 krral szemben csak 9224 frt 61 kr. érkezett postahivatalunkhoz.

Nyilvános számadás a mükedvelő társulat által tartott két előadásról: Az első előadás alkalmával bejött beletti jegyek elárúsításából: 117 frt 30 kr., kiadás volt 34 frt 77 kr. s 10% 8 frt 25 kr., melynek levonása után maradt tiszta jövedelem 74 frt 28 kr. Ez összeghez a felülfizetéseket (Draskóczy László 4 frt 20 kr., Söldos Árpád 1 frt 40 kr., Almássy Alfréd 20 kr.) 5 frt 80 krt hozzáadva marad a dalárda javára 80 frt 08 kr. — A második előadás részben a szabadságszobor tökéjének gyarapítására, részint pedig díszletekre rendeztetven, befolyt: jegyek elárúsításából 141 frt 80 kr., kiadás 59 frt 83 kr., 5% 4 frt 10 kr., melynek levonása után maradt 77 frt 87 kr., felülfizetéseiből (Szentmiklósy Gyula 60 kr., Hámos László 20 kr.) 80 krt hozzáadva lesz a valódi eredmény 78 frt 67 kr., mely összegből 39 frt 33 kr. a szabadságszoborra elküldtetett, míg 39 frt 34 kr., valamint az alapszabályok értelmében levont perzentek az általakításokra szükségelt 63 frt 58 kr. teher törlesztésére fordítottat.

Farsangi hírek. Rimaszombatban a eszmadia ifjuság bálja január 13-án, a tüzoltó-egyesületé január 20-án, a körbál pedig 27-én lesz. Mint halljuk, Gömörmege ifjusága farsang „három-ünapján“ nagyszerű „picnik“-et készül rendezni.

Rozsnyón a múlt hó 26-ikén dr. Schopper György megyés püspök meghívására számosan gyűltek össze a püspöki palota éttermében s a püspök indítványára Szent-Vincent-ez egylet czím alatt szegények, árvák segélyezése, betegek és munkaképtelenek ápolása végett egyesületet alakítottak. Ez a harmadik ily egylet hazánkban. R. H.

4. A betűknek ismeretét vélek közölni kell. Ezen betűknek első ismeretét kiváltképpen a hol számosabb az ifjuság, nem volna sikertelen azon módon tanítani a mint a normalis oktatásnak módja mutatja és előadja azt.

5. Az olvasás. Vajha azt soha sem tanítanak a katekézisekből, — új testamentumból vagy pedig len akármilyen más féle könyvek szerint, a melyekben a mi szent vallásunknak tudománya foglaltatik, hogy netalántán arról esekélyen gondolkodni, azt utálni és megvetni kezdjék a tanítványok, mielőtt azt megismerték avagy megértették volna. Az olvasás közben tüstént a hangra, jegyekre, esinos és igazi írásnak módjára figyelmeztessenek a tanítványok.

6. A szép és helyesírás. A tanítók a szép és helyesírásnak módját, — mit és mi módon? kellessék írni, a tanulni kezdőknek táblán fogják mutogatni és meg nem engedik, hogy az írással szessenek, mert a ki hirtelenkedik, lehetetlen hogy jól írhasson. — hanem a ki szépen ír, eleget sietett, s jó előmenetelét tapasztalja Quintillian X. fejezetének mondása szerint.

7. Nyelvtan. Az anya — hazai nyelvet főképpen szükséges, hogy minden tanítványok jól értsék és igazán (helyesen) írják; azért tehát szükséges

a) hogy szokjanak jól, készen és értelmesen kifejezni, mit önönmagok vagy mások láttak vagy véghoz vittek, azt minden zürzavar és haszontalan környülkálások nélkül előadni és rövid szóval megfejteti; valamint mások eleibe terjeszteni, kérni, tanubizonyosságot valamiről tenni vagy valakit mentgetni.

b) Ehez képest feltesznek és írásba foglalnak leveleket, Contractusokat, gazdasági számadásokat, Inventáriumokat (leltárakat) végrendelezéseket, stb., hogy ezekben némi nemű képességet nyerhessenek, mindenkor arra figyelmeztetvén, hogy azt tiszta nyelven, világosan és tökéletes értelemben, esinos és igazi (helyes) írásban előadják.

c) De a k s z ó. Ezt sem lehet még egészen a mi iskoláinkból kiirtani, részint, hogy azok valamit megfoghasanak abból kik a tudományokat folytatni fogják részint, hogy azoknak is kedvezünk valamennyire, kik az írást

Máramaros megye és Rozsnyó. Mint a napilapokban olvassuk, Máramaros megye közönsége feliratot intézett a felsőházhoz azért, hogy a keresztyének és zsidók közötti házasságról szóló törvényjavaslatot visszavetesse. — Máramaros megye ugylátszik nem leend egyedül, mert — mint a „R. H.” írja, hasonczébből Rozsnyón is indult meg mozgalom, még pedig a lelkészek körében.

Felső-Nyáradon adóba lefoglalták a misemondó ruhákat. A lefoglalt tárgyakat, ha a róm. kath. egyház adóját addig ki nem fizeti, rövid idő alatt elárverezik. Különben ez esetről jelentést tettek az egri érseknek.

Erdekes perben fog ítéletet mondani legközelebb a boni törvényszék. Ugyanis az ősszel egyik vendéglő pincézéje öngyilkossági szándékból egyik fának lombjait között felakasztotta magát. Egyik vendég látva a halállal küzdőt gyorsan utána mászott s levágta. Miután nagy ügygyel-bajjal leszállította, sikerült az öngyilkos jelöltet életre hívni, ki meglehetősen mondott köszönetet megszabadítójának, sőt fáradozásáért illő jutalmat ígért. Azonban az illető jutalom nem ment tovább az ígéretnél, dacára annak, hogy a szabadtó gyakran felhívta adott szava beváltására. A pincézér, hogy megszabadítottját nyakáról lerázhassa, más tulajdonának szántsándékos elroantásáért beperelte. állítván, hogy beleegyezése nélkül azon új kötelet, melyre magát felakasztotta, az illető ketté vágta s így büntöksértést követett el. Kíváncsi vagyunk a salamon-i ítéletre.

A nyersvaszállítási kedvezmény további föntartása. illetőleg kiterjesztése tárgyában az országos iparegyesület a földmivélés, ipar és kereskedelmi miniszter által véleményadásra felkérte, az hosszabb felterjesztésben fejté ki e tárgyra vonatkozó nézeteit, melyeknek lényege a következő: A felvetett kérdésekre nézve t. i. vajjon képesek-e a felvidéki vasgyárak a hazai vasfinomító gyárak szükségletét fedezni, — véleményünket abban öszpontosíthatjuk, hogy noha a vastermelés pillanatnyi elmaradását a vasfinomítás szükségletével szemben tagadni nem lehet, mindazonáltal ez aránytalanság csak átmeneti stádiumnak tekinthető, mely a dolgok természetében fekszik, s mely a nemzetgazdasági törvények hatalmánál fogva épen arra kell, hogy vezessen, aniszerint a fokozott kereslet és az emelkedő árak impulzusánál fogva a nyersvastermelés aránylagos kiterjesztését idézi elő. Midőn ezekben a felvetett kérdésre megfelleltünk volna, legyen szabad még néhány szóval azon rendszabályra nézve is nyilatkoznunk, mely a kérdés felvetésének indokát képezte. Az alulirt egyesület több ízben volt szerencsés kiemelni azon kiváló iparpolitikai fontosságot, melyvel a vasúti tarifpolitika különösen hazai viszonyaink között bír. A jelzett rendszabályban, mely szerint a felemelt vasvámok súlyát a kormány a hazai vasfinomítókat a nézve a nekik nyújtott szállítási kedvezmény által teljesen ellen súlyozta az egyesület ez irányban érvelésének érvényesülését látja. Ki kell azonban emelnünk, hogy midőn oly tarifpolitikát tartunk kívánatosnak, mely a hazai ipar fejlesztését különösen feladatává tűzi, ezt nem annyira a külföldi gyártmány behozatalának, mint inkább a hazai gyártmány kivételének, mindenek felett pedig az ipari nyersanyagok szállításának lehető könnyítésében keressük. Ez elvi kívánattal szemben a kérdéses rendszabály általános ipari szempontból nagyon káros értékű, mert midőn a hazai ipar egyik ágának szolgálatát kíván, ezt egy másik hasonlólag fontos hazai iparág rovására teszi. De továbbá egészen egyoldalú is, a mennyiben a gyárak csak egy bizonyos speciális nemének kedvez, holott ugyanazon kedvezményre, — ha már rendkívüli okoknál fogva kivételkép megadatik — az összes hasonló helyzetben levő gyárak, azaz mindazon gyárak igényt tarthatnának, melyek nyersvas feldolgozásával foglalkoznak. Egyébiránt az ily rendkívüli rendszabályokat az egyesület már csak azért is lehetőleg kerülendőnek tartja mivel minden esetben kétélű fegyvert képeznek és esetleg igen veszélyes következményeket vonhatnak maguk után, de továbbá azért is, mert megzavarják a természetes fejlődés menetét és a racionális számítás megbízhatóságát tökéletesen illuzoriussá teszik, úgy hogy már csak azon tudat is, hogy ily rendszabályok — oly egyoldalú és kivételés irányban való kedvezéssel — egyáltalán bekövetkezhettek, igen sokakat elriaszthat attól, hogy a kedvező konjunkturákat felhasználni és új alkotásokra vállalkozni hajlandók legyenek.

vak szeretettel viseltetnek. A kik ezt kívánják, tanulják, de inkább gyakorlás által vagy eleven szóból és abban gyakorlati foglalatok által mintsem Donatusból és Grammatikából, mivelhogy „a sok izből gyakorlás minden mestereknek reguláit felül haladja” mondja Cicero.

Arra is vigyáznunk fognak a tanítók, nehogy a gyermekek azon irtóztató balvélekedést táplálják a deák szó iránt mely a köznép között mindeddig gyökerezett, sőt inkább minden előadandó alkalmatossággal azt kiirtani és hűségesen azt nyilván valóvá tenni igyekezzenek, mely kevés haszna vagyon ennek a jövendőbeli gazdáknak nézve.

d) Magyar szó. Ez mindenesetre javasolhatik, mint az életben szükséges hazai nyelv ajánlatik, és a hol csak lehetséges egyszersmind szorgalmasan taníttassék.

(Folytatása következik.)

Január havi teendőik a virágos kertben.

Uj év! — a milyen rövid olyan jelentőségteljes két szó: hány emlék, mennyi szép remény fűződik mindenkihez hozzá? Pedig az a nap, a melyet a rövid két szócskával szokás megkülönböztetni a többtől csak olyan léncszemet képez a múlt és a jövő közt, mint az esztendő többi napjai. Mind a mellett részéről sem tesztek kivételt s ragaszkodva az ősi jó szokáshoz! boldog új évet kívánok!

S avagy az új évvel nem látszik, a s nyugodt természet is miatgy új életre kelni! a nappalok már hosszabbodnak és a nap sugarai derültebb fényt árasztanak széjjel annak jeletül: hogy valami változás állott be a csillagászati évszakban is, s a téli napfordulat már véget ért.

Es ilyenkor, kivált enyhébb időjárás beálltával, a telelő helyiségek a növény- és virágházak, melegágyak, pincze és egyéb helyiségek szellőztessenek, az azokban levő ültetvények a rothadt és sárgult levelek, a por-, föld- és kártékony rovaroktól megtisztítandók. Ha szükségesnek mutatkozik úgy langyos vízzel meg is öntözhetők.

Most van ideje a hiányzó kerti eszközök beszerzésének, nem különben a hibásak kijavításának is, A nö-

Irodalom.

A Képes Családi Lapok 13-ik számának tartalma: Özvegy menyasszony, elbeszélés Halasy Bélától (vége.) — Karácsony, költemény Thuróczy Eendrőtől. — Egy orvos szerelme, novella Bequignollestől. — Mire a falevel lehull, rajz Bosán Edétől. — A madáréletből. — Egy hegédű, novella Wichert Ernőtől. (vége.) — Heti tárcza, Karácsony táján, írta Kükemezei Árpád. — A néphit Ulsterben, angol forrás után Senyei József. — A kínai és japáni népek zeneműveltségéről, írta Kőszeghy Géza. — Képmagyarázat. — Mindenféle. — Képek: Fölvétel a zárdába. — A kis bűnös. — A karácsony ünneplése a nagymamánál. — A négerék karácsonya Afrikában. — Melleklet: „Gazdasági és Háztartási Lapok” december havi száma. Félv rendkívüli melleklet. — Előfizethetmi: Mehner Vilmosnál, Budapest IV. ker. papnövelde utca 8. sz. Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr.

A „Vasárnapi Ujság” decz. 30-ik száma következő tartalommal jelent meg: Földváry Károly (képele.) — A háromi völgyben. Költemény Lévai Józseftől. — Ispéro. Elbeszélés. — Petőfi beáll katonának. Irta dr. Sass István. — Valami a sebészetről. Hidas Páltól. — Jolán. Angol regény (képele.) Irta Black Willam. Angolból Szász Károlytól. — Az országház egésze Brüsszelben. (Képele.) — Egyveleg. — Henri Martin (Képele.) — Utazás Palócországszágban: 5. Nás Gyurko. 6. A csodálatos halastó. 7. A Pakas. 8. Látogatás Filesik Istvánál. Irta Mikszáth Kálmán. (Képele.) — Karácsony-est az örültek házában. Várnai B. Sándortól. — Az év utolsó napja. (Képele.) — Világító ékszer. (Képele.) — A német trónörökös spanyolországi útja. (Képele.) — Irodalom és művészet. — Közintezetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Előfizetési ára negyedévre 2 frt. a „Politikai Ujdonságok”-kal együtt 3 frt.

A „Magyarország és a Nagyvilág” 51. számának tartalma: Ötvös katasztrófiája. (Történeti elbeszélés.) Irta B. Horváth Miklós. — A fonó meseje. (Költemény.) Dalmady Győzöttől. — Egy hírneves magyar szobrász. (Eletrajz.) — A II. Sándor czár emlékére emelendő templom Szt.-Pétervárott. — Bikaviadatok Madridban. — A vegetariánizmusról. — Nikotera és Lovító párbaja. — Liljomhullás. Szántó Kálmántól. — A hol a Megváltó született. — Tánéz szünet. — A karácsony Angliában. — Tárcazevel a német fővárosból. Tábori Róbertől. — Hírek. — Halálozások. — Sakk-talány. — Heti naptár. — Képek: Egy hírneves magyar szobrász: Klein Miksa. (Arckép) — A II. Sándor czár emlékére emelendő templom Szt.-Pétervárott. — A karácsony Angliában. — Bikaviadatok Madridban: az espada leszúrja a bikát. — Tánéz szünet. — A Nikotera és Lovító közötti párbaj. — Az anacherota. — A hol a megváltó született. (5 képele.) — Bikaviadatok Madridban: menekülés a bika elől.

Dolinay Gyula kipróbált ifjusági lapjaira felhívjuk az érdeklött körök szives figyelmét. „Hasznos mulattató” című képes lapja új évvel 12-ik évfolyamába lépett, mely köztudomásúlag a legjobb bizonyítvány a lap jósága, életrevalósága felől. Megjelen díszes kiállításban kitűnő gazdag tartalommal, számos képelel havonként kétszer. Ára: negyedévre 1 frt, félévre 2 frt. — A „Lányok Lapja” szintén régi jó lap, újévtől 10-ik évfolyamát kezdi. Ifjú olvasónői országsszeret kedvelik, mert díszes kiállítás, gazdag tartalom, számos szép képelel. A kitűnő dolgozatok mind az ifjú leánykák kedélyvilágához vannak alkalmazva s ez által válik a családok körében nélkülözhetlené. Ára: negyedévre 1 frt, félévre 2 frt. — Dolinay harmadik becses vállalata a „Magyar királyok és hősök arcképcsarnoka” mely igazán páratlanul áll. Sorra vette a történelmet, s elkezdve Attilán, közöl minden királyi alakot: a királyokat egytől-egyig, az erdélyi fejedelmeket, a nádorokat, a hősokeket, államférfiakat. A képek szép nagy alakúak, mindenikhez élet- és jellemrajz van írva és pedig ügyesen, kedvesen. Idéig már 94 történelmi alak jelent meg 23 ivnyi terjedelemben. És azt mind 65 kr. ráfizetéssel megszerezheti az, ki egyszersmint előfizet akár a Hasznos Mulattatóra, akár a Lányok Lapjára, külön a képek és életrajzok nem kaphatók, csupán valamelyik lappal. A további folytatások aztán

vényeket támogató pálezikákat, jegy- és ezimtbléskákat szintén ilyenkor lehet és kell vágni, metszeni. A föld magazinum megforgatandó s ha szükségé állt be, egy újabbnak fogantatásába s halasztassék.

Figyelmen kívül nem hagyhatni továbbá, a télen át lomb, szalma vagy galyakkal betakart gyengébb növényeket és a szabadban maradt hagymás virágokat sem; különösen pedig az olyanokat, melyeket a föld fagyja a felszínre emelt — mi legkivált a tulipántoknál majdnem rendszeren történik, az ilyeneket lenyomkodni és földdel körül szórni semmi esetre se mulasztuk el. A Begónia, Cannaindia és Georgina gumók, a Gladiolus hagymák és minden ily félek szorgalmasan átvizsgáltsanak, megtisztítandók s ne talán rothadt vagy veszni indult részei ideje korán eltávolítsanak.

A szegfűvekről sem szabad megfeledkeznünk, minthogy azok közé az eregek gyakran és örömet befészkelik magukat a nád vagy szalmába kötözött diszeserjék kötelékei lazábbra oldhatók.

Az ősszel gyűjtött disznóvénymagvak, a menyinyben még nem történt volna — most tisztítatnak s a vetéshez elrendeztetnek. Mindeu meg nem levő és talán szükségelt virágmagvak, hiteles és jó hírnévnek örvendő mag- és növény árustól most rendelendők meg, hogy azokat elég jókor kaphassunk meg.

Az oly helyen, hol a föld-fagyja már felengedt némely erősebb faj virághagymák már e hó folytán elültethetők, jó lehet sokkal előnyösebb, ha ez még ősszel történt mert a télen kiültetett virághagymák soha sem fejlesztik ki oly szép, oly tökéletesen virágaikat.

A később nyíló virághagymák most ültetendők eserepekbe. A növény és hajtó házak szalma, gyékény és deszkákkal éjszakára kellően betakartassanak. Hideg házban, mérsékelt fűtéssel 4—6 R^o, melegházban pedig, nagyobb fűtés mellett 12—15 R^o hőfok legyen.

Enyhébb napokon, de csak is déltájban, mind a kettő kissé szellőztethető, hogy a légkör felrisszáljon. A legtöbb hidegházi disznóvénymagvak, mint az ibolya, fajtlinka, ró-

gyen küldetnek azon lappal, a melyre történt az előfizetés. Végül címlap és tartalom jön az egészhez. Dolinay e három vállalatát, melyek mindenike bámulatos olcsó, ajánljuk a szülőknék s a tanfériaiknak. A vallás és közoktatási miniszter is melegen ajánlja a tanítók és iskolák figyelmébe mult hó 23-án 39.296. sz. a. kelt rendeletével. Kiadó-hivatal: Budepest, zöldfa utca 32.

CSARNOK.

A fekete pontok.

(Elbeszélés.)

Irta: Merényi László.

I. Az irodában és otthon.

Ismét irodába vezetem nyájas olvasóimat: irományok, ügyiratok, iratesomagok, kötegek, íróasztalok és állványok közé.

Egy szűk, ezellaszerű szobába, a melyben az ablaktól számítva, a második asztalnál ült egy széles vállu, hajlott nyaku és kopasz fejű tisztviselő, ki nagyot sohajtva kétfelét nyitotta tintafoltokkal pettyezett papírníró ollóját s annak fénylő lapjáról a sokat jelentő nevet és évszámot olvasta le. „Varga Bendegúz. 1872.”

Magam neve — susogta — s ezzel az ollót összecsuksa és helyére szép esendesen vissza tette.

A kopasz fejű hivatalnokokat becsülöm, mert többnyire szorgalmasok és értelmesek; ép azért méltatom tollam hegyére, mivel elbeszélésem hőse is bír ily tulajdonságokkal.

Hát még el szegény? El bizony és uralkodik! Uralkodik, mondom s birodalmát képezi egy egész pénzügyigazgatóság, illetőleg az igazgatóság által beterveztett s az ő szakmájához tartozó számadások és ezek megvizsgálásából eredt számadási perek minden iratesomagaikkal, melyek havonként elkülönítve, kemény táblák közé rakva, esattos hevederrel összeszorítva s évek szerint berendezve, ott álltak sorban egy óriási állvány különféle osztályaiban.

S ha számba vesszük, hogy az okmányok száma, minden tulás nélkül százezrekre rug, fogalmunk lehet azon nem csekély munkakörrel, melyben az államnak e jóvaló, szerény és becsületes tisztviselője annyi buzgalommal és jóakarattal mozog.

Ki ő: mi ő: s milyen különös termete, hajzata és szeme? mindezen épületes kérdésre egyelőre most a fentebb közölt adatokon kívül csak annyit felelek, hogy ő, dacára családias voltának és feles számú éveinek — mert már a negyvenedik évet tapossa — itt a fővárosban évi 600 forint fizetéssel és 150 forint lakpénzilletménnyel javadalmazott harmadosztályú számtiszt.

Mindamellert azonban, bár csak számtisztteske, derék ember ő s ezért érdemes róla egyetmást mondani, hátha tanulunk tőle valami szépet, jót és igazat? Társadalmi állása igaz, hogy csekély, mert csak számtisztteske, még pedig az is „ideiglenes minőségben” kinevezett; de vigasztalhatja magát, mert ha az államszámviteltanból az előirt vizsgát leteszi, azonnal kinevezik „végelegesen” s e minőségben bejegyzik majd legeslegutolsóának a harmadosztályú véglegesen kinevezett számtisztek névsora közé, kiknek számunk legió. S így a legeslegelső ideiglenes számtisztből lesz majd legeslegutolsó véglegesen kinevezett számtiszt.

Ez is valami a hivatali életben. Megjegyzem azonban, hogy vagy hetvenhárom számtiszt áll előtte, ezeket sorra mind le kell majd küzdenie, részint szorgalommal, részint türelemmel, részint munkával, ha előbbre akar hatolni! De ő attól nem retten vissza, mert van hozzá türelme, hisz abban kopaszodott meg.

Majd ha néhány tisztviselő társa megunta a földi pályá viszonytársaságos küzdelmeit, s bucsút vesz ez árnyékvilágtól: majd ha vagy huszonkettőt máshová neveznek ki, — küszöbön van ugyanis egy új szervesítés! — majd ha ugyanannyit előléptetnek; szóval, majd ha az előtte levő hetvenhárom számtiszt kellő- és illőkép elhelyeztetett: őt is előléptetik.

Az előléptetésnél — Varga szerint, de máskülönb is — a sorrendet, a szoros egymásutániságot nem lehet megzavarni s megkevesébe átugrani, mert az már más reményteljes tisztviselő érdekébe ütközik s Varga is azok közé tartozik.

zsa, fuchsia, pelargonium, azalea, babér, mirtus, oleander, világos és fagyment helyiségekben, úgy mint szobában és kamarában is, a fenn jelzett hőfoknál jól kitélhetők, de csak is igen mérsékelt s mindig a virágedény széleinel való öntözéssel. Kellő ovatossággal még a melegházi növények is kitélhetetők az oly szobában mely nem fűlik, de a mellék, — a szomszéd szobából nyeri melegt, mind a mellett, hogy légköre az ilyen növények követelményeinek megfelelő legyen, azt forró víz elpárolással nedves melegen kell tartani. S e végre legezészerűbb valami edényben spirituslágnál vizet forralunk s azt elgőzölögli hagynunk. A jáczint, jonquille, narciss és tulipánt hagymák üdészet alá vehetők s a mint a virágerepekbe ültetvük, azokkal együtt tiszta lomb vagy melegágyakban helyeztessenek. Tavaszti safrány, Crocus hagymákat a virágházi ablakok közelébe tve hajtunk.

Ugyancsak üdészetű mivélésre gyöngyvirág törtygek és apró nőszirom. Iris pumila, gumók még most is ültethetők. Melegágyak vagy növényház hiányában, kivált pedig délnek eső ablakok polezain sikeresen hajtatható; éjszakára azonban mindig le kell szedni az ablakpolezokról, ne hogy a hideg a még zsenge levél és virágköcsány hajtásokat tönkre tegye.

Nedves moh közt vagy vizen nevelt virághagymáknál az mindannyiszor ha száradni látszik, jól meglocsolandó: a víz pedig minden negyedik vagy ötödik napon az üvegekbe — Hyacinthengläser. — utántöltendő. Egyenletes melegen, e hó folyán megkezdhetni a kököresin, Anemone, szironták Ranunculus, nefelejts Myosotis, szegfű és szagos viola, Viola odorata üdészetét is. Nem különben sikerelhetni azt kivált a hónap vége felé némely diszeserjékek is, ilyenek: a kertéke, Hydrangea hortensis, az illatos jázmin, Jazminum odoratissimum, a persiai lilafa, Siringa persica, a bangita, Viburnum opulus, a piros loeigelia, loeigelia rosea. Az azalea, camela, rhododendron és ezekkel rokonfaj diszeserjék, hogy virághimbaik előbb fejlődhessenek, kevésse melegebben tartatnak.

Kunszt János.

Ez már szabály, melyet ő, mint rendszerető és be-
esületes tisztviselő feltétlenül meg is tart; annyival inkább,
mivel Vargát illetőleg az már másképp nem is lehet de ha
lehetne is, biz' neki sem esnék jól, ha valami újdonsült
számítástechnikát „különös kegyből“ vagy éppen pártfogásból
előbe tennének.

Dicséretére legyen mondván annak a magas állású
tisztviselőnek, ki az ügyek menetére döntő befolyással bír,
a pártfogolásán ott, hol Varga számtanészkezik nines nagy
kelendőse; mert az illető magas állású tisztviselő az olyas-
miknek határozott ellensége, s legfőképp az oly tisztviselő-
re nézve tesz vagy tétet különbséget, ki rendkívüli szor-
galma mellett a sors különös kedvezéséből, a közönségesnél
nagyobb észbeli tehetséggel, majdnam azt mondom láng-
ésszel van megáldva.

Varga is ilyenforma lángszű ember volt; de mégsem
részesülhetett kellő pártfogásban, mert szerény és magába-
zárt férfi volt.

Hogy mért nem részesült kitüntetésben és soron kívüli
előléptetésben, majd elbeszéltem; most csak annyit jegyzek
meg, hogy sok gyermekkel áldotta meg az Isten és kedves
neje is volt; kiket annyira szeretett, mikép minden üres
idejét azoknak szentelte.

Ő bizony egy tanácsos kilencét sem fogta meg a vé-
gett, hogy az előléptetésért és kitüntetésért könyörögjön,
mert tehetséges és munkás hivatalnok volt s szorgalma el-
ismerését és az ezen alapuló előléptetést — előjáróira
bizta.

De biz az nem történt meg, majd elmondom miért,
hanem igen is történt vele sok oly különös dolog, melyek
együttvéve arra érdemesítették őt, hogy tollam hegyére ve-
gyem, mert annyira ment keresztül szegény, mikép jóma-
gam is azt mondom rá, hogy ez már elég, vagy a soknál
is több! mert még Törökországban is járt, még pedig nem
hivatalos kiküldetésben.

No de majd elbeszéltem viselt dolgait, csak kevés tü-
relmet kérek.

De mielőtt elbeszélném, megjegyzem róla azt is, hogy
különösen az tűnt fel nekem, mikép e sok gyermekű es-
zaládó: hogyan és mi módon tartotta fenn házáat rangjához
méltoán, évi csekély 600 forintnyi fizetéséből az országnak
drágaságáról ismeretes fővárosában akkor, midőn asztalánál
minden istenadta nap egy családdal együtt, nyolczan ettek
és ha lábbelit akart venni, egy pár helyett egyszerre nyolcz
párt kellett vennie?!

Titok volt ez, s ide valóban teremő ész kellett; mert
gyermekei is, az életrevaló kópék! nem törődve atyjuk es-
kely fizetésével, valóságos ruhapuztító ruharezok*) valának.
A rokkok és rokkoeskák, a nadrágok és nadrágoeskák, fő-
leg a könyök- és térdhajlásokban, azon helyen, hol kissé
megszoktak feszülni, idő előtt vásultak és kerültek tataro-
zás alá. Vargáné alig győzte a sűrűn jelentkező lyukadáso-
kat és repedéseket folttal és eczérnával, magukat pedig a ru-
hapuztító urfieskákát kenyérral.

Oh, hogy tudtak enni ez életrevaló kópék, hogy tűnt
el előlük minden étel, ettek biz azok úgy, a hogy az élet-
revaló, épkézlábu, esintalan, fúrge és kedves gyermeközök szok-
tak enni. És mindezt Vargát nem vádolhatjuk, mert te-

*) Ruharez: élő szó, érte'me esintalan, gonáltal, ruhanyövő,
gyerkőze. Többese: ruharezok. Szekely szó.

hetett-e ő arról, hogy gyermekei kifizető emésztési szervek-
kel áldattak meg? Mindezt ő nem okolhatjuk, még azért
sem, hogy a gyermekek napról-napra nőttek, nagyobbak
lettek és a nagyobbá léttel nőtt togyasztási képességük is
a nélkül, hogy a család jövedelme forrása e növéssel s az
ebből eredő napi szükséglettel arányt tartott volna.

A jövedelmi forrás csak a 600 forintból álló évi fizet-
és volt, s az is maradt — és semmi más mellékes kere-
sete nem volt, mert becsülettel ette kenyerét.

A jövedelmi forrás tehát minden hó elsőjén egyformán buz-
gott: minden istenadta elsőjén, vagyis a hivatalnokok kife-
jezése szerint „primán“, a levonandók levonásával szép ro-
pogós, új s eddig még forgalomban nem hozott jegyekben
kapott a kezéhez Varga 41 frt 58 krt. mond: negyvenegy
forintot és ötvennyolcz krajczárt osztrák értékben.

No ha eddig nem volt forgalomban az az új állam-
vagy bankjegy, forgalomba hozta azt Vargáné asszony úgy
hogy harmadnapra az egész havi gázsi a legtakarékosabb
és legezészerűbb beosztás mellett is, a legutolsó fillérig el-
fogyott, annyira, hogy negyed napra már hitelből kellett
élniök s ép ezért ugyan kótorászni kellett Vargáné asszony-
nak a zsebében, hogy annak mélységos fenekéről Gyula és
Laczi fiúnak, kik már iskolába is jártak, „griffire“ irtára
és tollra, avagy robban*) egy-egy krajczárt napvilágra hoz-
lasson.

A két nagyobbik fiu tehát már iskolába is járt, a két
kisebbik pedig, Dezső meg Árpád, otthon édes atyjuk köz-
vetítésével részesült a tudomány áldásában s tanulgatta az
egyszerűt, az írás és olvasás nemes mesterségét gyak-
ran ismételve maguk közt: — A, b, a, b, vaskalap, ha
megütik megharap.

De aztán, mikor vége volt az oktatásnak, vagy még
jőformán el sem is kezdték, vagy már kora reggel, alig
hogy pitymallott — Árpád a legkisebb fiu e szavakkal
lepte meg atyját:

— Papa! könslet, domósat, vād le haját! — mi tisz-
ta magyarsággal emnyit tesz: Papa! kenyeret domósat (gyür-
kést) vāgd le haját!

Es a kívánatra, mely félig kérés, félig parancs volt,
négy gömbölyű arcu, aranyló szőghaju gyermekfő kezdett
fölemelkedni a párnákról figyelő neszelelssel, vajjon czelt
ér-e kis testvérök?

Hogy elszontyolodott aztán az egész gyermekhad, s
köztük leginkább a merész kezdeményező, mikor hajnali
álmát aluvó édesatyjuk a fölkeltés után e szavakkal utasítá
rendre a vakmerő esendháborítót:

Piszt! — hallgatsz! — Csend legyen! moczanni se
merjete!

Vagy:
Csitt! Még alszik a kenyér! . . . Aztán hozzátéve! Le-
gyetek esendesen fiaim, nem látjátok, hogy alszik még édes
anyátok.

Az intés használt s ismét esend lett a kis szobában:
de a legkisebb fiu a rendreutasítással be nem érve, szép
csendesen lemászott az ágyból s oda sompordált az asztal-
hoz és a kenyeret, mely egy sávolyos asztalkendővel le volt
takarva, ily szavakkal kezdte naivul ébresztgetni:

— Kej föl könel, kej fő! Ajpád éhes!

*) Rovó: ir-őn, vagy pljábász. — nénelv avatadai irta ha-
lyett is használja, de ez utóbbi a szekelyek közt aes-pljábász. A rovo
bár jó szó, nem igen használják, pedig kár, hogy ne is használják. Szerző.

S az édes atya e szavak hallatára ugyan mit tehe-
tet egyebet, mint azt, hogy mosolyogva fölkelt ágyából,
papucsba csuszatta lábait és kenyeret szelt kis fiúnak.

— Nekem is papa. En is éhes vagyok! hallatszott a
másik kis fiu érvelése. Annak is adott. S mi tőrés taga-
dás a két nagyobbnak is eleszszott volna már egy darabka
kenyer, de biz azok mint jó rendhez szoktatott fiuk, pisz-
szeni sem mertek, mert tapasztalatból tudták, hogyha kér-
nek nekik is vāg apjuk egy-egy szelid kézlegyintéssel, csak-
hogy annak vörös lesz a karéja! Ilyennel táplálkozni pedig
nem igen szeretnek a gyermekek, főleg ha az illető kis
diák és ilyszerű latingyakorlatokkal bibelődik: Mensa men-
sae; rosa rosae; acutus culter; culter bonus, si est
acutus.

E perezen a falon függő óra ötöt ütött.

— Kej föl Laczi fiam, őt az óra s tisztítsd ki a láb-
beliket a Gyulától kivéve, mert ő már elég nagy arra, hogy
a magát kitisztítsa.

Nem is kell az enyémet kitisztítani, mert én kitisz-
títottam, még pedig lefekvés előtt.

— Engedelmet kérek fötisztelendőségedtől, ha szava-
immal megbántottam, — szolt az apa jókedvűleg a legidő-
sebb fiúhoz.

Megjegyzendő, hogy Varga ezt a fiút papnak szánta,
azért szoltotta fötisztelendőnek.

— Nini még alszik — azért nem hallotta szavaimat
máskép fölkelt volna! . . . No kej fel már, szőkjél már fel
abból az ágyból Laczkó! Te vagy a legjobb fiam, de
majd ha kihányó pénzem lesz, veszek is neked olyan toll-
kést, a melyben nagy-kés, kis-kés is lesz, még pedig kettő.

Ez a pusztá ígért a kis diákot egész napra boldog-
gá tette: azért izibe mint a nyil kipattant az ágyból s ke-
féit előkeresgetve, menten hozzáfogott a lábbeli tisztítás
nemes mesterségéhez. Ki is fényesítette a család lábbeli-
eit egy öreg félóra alatt ugy, hogy tündöklöttek, mint a
tűkör. (Folytatása következik.)

Hivatalos közlemények.

A rimaszombati járás szolgabírójától.

Pályázati hirdetés.

A nyustyai körorvosi állomás Kolbenheyer Kálmán el-
halálózása folytán üresedésbe jött, ezen állásra pályázat nyit-
tatik s ennek választás útján leendő betöltése 1884-ik évi
Január 29-ik napjának d. e. 9. órája Nyustya községben
hivatalomnál kitűzetik.

A körorvos évi fizetése 700 frt. készpénzben, ezen
összegben a lakbér is bent foglaltatik, gyógykezelési díj
nappali látogatásért 20 kr. éjjeli látogatásért 40 kr. tiszte-
letdíjat luz, a fuvardíjt az illetők fizetik, esetleg természet-
ben adják.

Felhivatnak a pályázni óhajtok, hogy szabályszerűen
felszerelt kérvényeiket, melyekben kiemelve legyen, hogy
a tőnyelvet is értik s jövő január 25-ig annyival inkább
alják be hivatalomhoz, mivel később beadott kérvények te-
kintetbe nem fognak vétetni.

Nyustya, 1883. december 22.

Kubinyi. j.-szolgabíró.

Felölös szerkesztő: Bodor István.

Magán-hirdetések.

Eladó czukrászda kávéházzal.

Rimaszombatban a legélénkebb helyen egy jól felszerelt czuk-
rászda, — úgy szintén egy esinossn berendezett kávéház minden
hozzátartozó eszköz és butorával közbejött haláleset miatt azonnal
eladó. — Értekezhetni özv. Oswald Gyulánéval.

Haszonbéri hirdetés.

A várgedei közbirtokosság tulajdonát képező s Várgede községben
fekvő ásványvizes gyógyfürdő italmérsi joggal összekötve, — úgy szinte az
u. n. alsó koresma italmérsi joggal és mészárszékkal 1884. év april 24-től
számított három évre nyilvános árverés útján bérbe adatik s az árverés ha-
tár napján 1884. év január hó 28-ik napjának d. e. 9 órája a helyszínére
kitűzetik. — Rimaszombat, 1883. decz. 23.

Kubinyi Aladár,
közbirtokossági igazgató.

MAJOROSSY RUDOLF,

férfi-ruha készítő.

Rimaszombat, Temető-utca 4. sz. I. emelet.

Alólírott tisztelettel felajánlja szolgálatkészségét a beállt far-
sangra mindenféle divatos **báli öltönydarabok**, ugyszintén uraságok
szolgaszemélyzetei részére

egyenruhák (livrés)

bárminő színben, kívánság szerint való gyors és jutányos ároni el-
készítésére. — Ez alkalommal felhívom a t. cz. közönség figyelmét
még a raktáramban levő mindenféle **kész férfi- és gyermek-
öltönyeimre.**

Magamat a t. cz. közönség pártfogásába ajánlva maradtam
teljes tisztelettel
Majorossy Rudolf, férfi-szabó.

Előfizetési felhívás

az „ÁRLEJTÉSI KÖZLÖNY“

X. évfolyamára.

Egyedüli s legrégebb, tehát különösen a külföldön is a legelterjedtebb
közlönye az összes magyarországi és a honi vállalkozókat érdeklő ausztriai,
horvátországi, boszniai s külföldi árlejtéseknek, a melyek mindennemű mű-
szaki munkákra, építésekre, kész áru- és mindenféle munkaszállításokra (min-
den szakmájú gyáros, iparos, kereskedő pályázatával) adás-vételekre, bérle-
tekre stb. vonatkoznak s hivatalos és magán, de mindig első forrásokból
merítettnek.

Kizárólagos közlönye az összes hivatalos árlejtési kiírásoknak, a melyek e
szaklapban a legkimerítőbben közöltetnek s melyek mellett ezen felül az
előfizető gyors és pontos információkat is kap kívánatra a szerkesztőségtől.

E szaklap minden számottevő műszaki irodában, gyárban, ipartelepen és
műhelyben nélkülözhetetlen s mindennemű hirdetésekre nézve épen elter-
jedtségénél fogva a legjobban ajánlható.

Előfizetési ár:

1 évre . . . 6 frt. | Félévre . . . 3 frt. | Negyedévre . . 2 frt.

Előfizetési pénzek és megrendelések intézendők az

„Árlejtési Közlöny“ kiadóhivatalába,
Budapesten, Bálvány-utca 3.

Egy Clayton & Shuttlewort,
egy Robey & Comp. és
egy Hornsby & Sons-féle nyolcz lóerejű,
használt, de teljesen jó karban levő gőzcséplő-készlet
teljes jótállás mellett eladó. Esetleg 2 egész 3 évi
törlesztésre. Bővebbet

Hercz Zsigmond,
gazdasági gépgyárba Miskolczon.